Афанас'єва Інні Іванівна,
кандидат економічних наук, доцент,
завідувач кафедри обліку, аудиту та оподаткування;
Горбач Олексій,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,
освітньо-професійної програми «Облік, аудит та оподаткування»;
Національна академія статистики, обліку та аудиту

ОБЛІКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ

Одним із актуальних питань, пов'язаних із впливом на фінансовий стан суб'єкта господарювання, являється наявність заборгованості та її прострочення. Саме несвоєчасне погашення заборгованості негативно впливає на усі показники фінансового аналізу, призводить до сплати штрафних санкцій та втрати довіри контрагентів. Облікове забезпечення управління кредиторською заборгованістю за сутністю представляє систему формування достовірної інформації для прийняття поточних та стратегічних рішень щодо зниження впливу ризиків та приведення обсягів заборгованості до прийнятного рівня. Тому формування повної та достовірної інформації про стан заборгованості підприємства перед постачальниками, розрахунками з учасниками, працівниками, бюджетом є основним завданням організації бухгалтерського обліку.

Цивільне право регулює договірні умови між контрагентами та пов'язує термін визнання зобов'язань саме з виникненням заборгованості, визначеної у договорі [1]. Відповідно до НП(С)БО зобов'язання визнаються в момент виконання договірних умов, тобто поставки товарів (продукції), виконання робіт та надання послуг, що підтверджується певними первинними документами. За вимогами НП(С)БО 11 зобов'язання визнається у випадку, коли його оцінка може бути достовірно визначена та є ймовірність зменшення у майбутньому економічних вигод від його погашення. Якщо на дату балансу раніше визнані зобов'язання не будуть погашені їх сума має бути включена до складу доходів звітного періоду [2].

Основним джерелом погашення заборгованості перед кредиторами є отримана виручка від реалізації продукції (товарів, робіт та послуг), тому в системі управління заборгованістю доцільно контролювати співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості, встановлювати ефективну платіжну дисципліну.

Любар О. О. розглядає розрахунки між господарюючити суб'єктами як необхідну складову розширеного відтворення та характеризує взаємовідносини між підприємствами в сучасних умовах господарювання як грошові розрахунки, що грунтуються на економічній природі кругообігу господарських засобів [3].

Класифікацію кредиторської заборгованості для цілей обліку, контролю та аналізу можна представити за напрямами, що подано у табл. 1.

Таблиця 1

Класифікація кредиторської заборгованості для різних цілей

Напрям класифікації	Вид заборгованості
В залежності від учасників	- заборгованість за товари, продукцію
	- заборгованість за виконані роботи
	- заборгованість за надані послуги
За терміном погашення	- поточна (короткострокова)
	- довгострокова
	- поточна частина довгострокової заборгованості
За валютою	- заборгованість у національній валюті
	- заборгованість в іноземній валюті
За способом забезпечення	- незабезпечена заборгованість
	- забезпечена заборгованість (заставою, договором страхування, гарантією)
За строком погашення	- заборгованість, термін якої не настав
	- прострочена
	- відстрочена

В практиці управління кредиторською заборгованістю найбільш популярними стали наступні методи управління кредиторською заборгованістю: факторинг, форфейтинг, моніторинг стану кредиторської заборгованості, введення заборгованості, система знижок та штрафів. Кожний метод має переваги та недоліки, що впливає на вибір певного способу управління та контролю за станом кредиторської заборгованості. Зазначимо, що різні підходи до управління заборгованістю доповнюють один одного. Так основними критеріями оцінки стану кредиторської заборгованості та її впливу на результати діяльності стають ліквідність, платоспроможність, оборотність, рентабельність, рівень ризиків тощо.

Зважаючи на різний характер впливу наявної кредиторської заборгованості в системі управління доцільно врахувати те, що з одного боку такі борги являються найпростішим способом короткострокового фінансування бізнесу, з іншого можуть призвести до фінансових санкцій контролюючих органів при невиконанні договірних зобов’язань та призвести до зниження рівня фінансової незалежності і ліквідності [4, 5].

Таким чином, ефективне управління кредиторською заборгованістю залежить від методики ведення обліку заборгованості, яка забезпечує достовірність та повноту інформації, організації облікового процесу. Для раціональної організації обліку кредиторської заборгованості доцільно використовувати аналітичні відомості контролю в розрізі кожного постачальника та термінів погашення заборгованості, а проведення моніторингу

заборгованості сприяє зниженню ризиків неплатоспроможності суб'єкта господарювання.

Список використаних джерел

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15

2. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку «Зобовязання» : Наказ міністерства фінансів України від 29.09.2020 № 588. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1020-20#Text

3. Любар О. О. Облікове забезпечення управління розрахунками з контрагентами за товарними операціями. *Агросвіт*. 2020. № 1. С. 48–60. DOI: 10.32702/2306-6792.2020.1.48

4. Афанас'єва І. І., Попович О. В., Віннічук А. М. Облікові та податкові аспекти електронної комерції. *Економічний простір*. 2025. № 201. С. 9-13. DOI: https://doi.org/10.30838/EP.201.9-13; URL: https://economic-prostir.com.ua/wp-content/uploads/2025/06/201-9-13-afanasyeva.pdf

5. Коновалова К. Т., Макарова А. С. Удосконалення обліку кредиторської заборгованості та методи управління нею. Причорноморські економічні студії. 2018. Вип. 34. С. 181–184. URL: http://bses.in.ua/ journals/2018/34_2018/40.pdf